

Barentsin aluekatsaus

Touko-kesäkuu 2011

ThinkBarents on Lapin korkeakoulukonsernin yhteinen ESR-hanke, jonka tavoitteena on luoda osaamis- ja palvelumalli tuottamaan ajantasaista tietoa Barentsin alueesta elinkeinoelämän, tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tueksi.

Hankkeen tavoitteena on löytää keinoja, joilla olemassa oleva tieto saadaan mahdollisimman tehokkaasti kanavoitua sitä tarvitseville. Tarkoituksena on kehittää think tank-toimintamalli, joka hyödyntää Lapin korkeakoulukonsernin ja sen sidosryhmien Barents-osaamista. Tulevaisuudessa toimintamallia on tavoitteena laajentaa koko Barentsin alueen kattavaksi ENPI Kolarctic-ohjelman avulla.

Lisätietoa: www.barentsinfo.org/thinkbarents

Tässä numerossa:

- Uutisia Kuolan niemimaalta ja Venäjän Barentsista
- Erikoistarkastelussa: Venäjän arktisen strategian muutosvoimat
- Tarkemmassa tarkastelussa: Arktiksen energiavarat
- Tulevia tapahtumia
- Lähteet ja lisätietoa

Uutisia Kuolan niemimaalta ja Venäjän Barentsista

Murmanskin uusi talouskehitysministeri valittu – (15.6.2011)

Uusi talouskehitysministeri: Sergei Agarkov on helppo hymyillä (lähde <http://murmansk.kp.ru/>)

Aluehallinnon tiedotustoimisto on kesäkuun 14. päivänä ilmoittanut aluekuvernööri Dmitri Dmitrienkon nimittäneen Sergei Anatoljevitš Agarkovin Murmanskin alueen uudeksi talouskehitysministeriksi. Kuten perinteisesti on ollut tapana viranomaiset eivät kertoneet tiedotteessaan juurikaan mitään vastavalitun elämästä ja taustasta. Sergei Agarkov on syntynyt 2. Helmikuuta 1965. Hän valmistui Murmanskin valtion teknillisen yliopiston merenkululaitokselta vuonna 1990. Sen jälkeen hän syvensi osaamistaan Moskovan valtion teknillisen yliopiston taloustieteen laitoksella vuoteen 1993

saakka, jolloin hän pääsi Sberbankin Murmanskin osaston päätarkastajaksi. Edettyään useilla ylennyksillä pankkisektorissa vuonna 2005 hän väitteli taloustieteen tohtoriksi Venäjän presidentin alaisuudessa toimivassa julkisten palveluiden akatemiassa. Seuraavana vuonna hän sai myös tutkinnon Moskovan kansainvälisestä finanssikoulusta. Vuodesta 2007 hän on ollut poliittisesti aktiivinen aluetasolla Yhtenäinen Venäjä-puolueen riveissä. Hän on aktiivinen myös sosiaalialalla, toimii vakiojäsenenä ”Arctic Beauty” (Krasa zapoljarya) [TNT-tv-kanavan](#) televisioiman kauneuskilpailun raadissa ja hän omistaa kolme asuntoa (172m², 65m² ja 45m²) sekä autotallin ja BMW:n 750. Vuodelta 2010 ilmoittamansa tulot olivat 1,9 milj. ruplaa (18.6.2011 n. 47000 €).

Kantalahti yhä ilman kaupunginjohtajaa – (2.6.2011)

Irina Prosolenko jatkaa virkaa tekevänä kaupunginjohtajana

Kantalahden valtuustojäsenet kokoontuivat kesäkuun alussa ainoastaan valitakseen uuden kaupunginjohtajan. Ehdolla olivat entinen kaupunginjohtaja ja 2000-luvun lopulla lahjonnasta epäilty Aleksander Vikhorev, RTS-lämmönjakeluyhtiön johtaja Galina Egolaeva ja valtuustojäsen Jaroslav Šalagin. Kukaan heistä ei ole saanut tarvittavaa ja lain vaatimaa määrää ääniä, joten kuluvan kesän loppuun mennessä Kantalahdessa valintakomitea tulee käynnistämään uuden hakuprosessin uusine hakukriteereineen. Siihen saakka kaupunginjohtajan virkaa hoitaa 33-vuotias, syntyperäinen kantalahtelainen ja juristi Irina Prosolenko. Nuori nainen on opiskellut oikeustiedettä Moskovassa ja ollut mukana Vienanmeren 36000 asukkaan (54000 as. vuonna 1989) kaupungin kunnallispolitiikassa vuodesta 2007.

Ruotsalainen SAKAB aikoo käsitellä ongelmajätteitä Murmanskissa – (10.6.2011)

Ruotsin johtava yritys ongelmajätteiden käsittelyssä [SAKAB](#) on aloittamassa laajaa yhteistyötä Kuolan niemimaalla. Yhtiön edustaja Per Lindkvist tapasi kesäkuun alussa Murmanskin alueen talous- ja ympäristövaliokunnan ja luonnonvarojen komitean puheenjohtajan Oleg Karpivin. Kokouksessa ruotsalaisedustaja

sai esitellä yhtiönsä teknisiä ratkaisuja saastevesien puhdistamiseen, ongelmajätteiden turvalliseen varastointiin ja jätteiden kierrätykseen. Tapaamisessa todettiin Murmanskin alueella olevan monella alalla erittäin iso potentiaali jätteiden uusiokäytölle. Jätevesien puhdistus, jätteiden lajittelukeskusten ja modernien kaatopaikkojen rakentaminen sekä nykyisten kaatopaikkojen kunnostaminen nousivat esille mahdollisiksi tuleviksi yhteistyöalueiksi.

Arktinen kansallispuisto sai uuden johtajan – (29.4.2011)

Roman Eršov vastaa arktisen alueen suojelusta (lähde <http://bear.sevin-expedition.ru/>)

Vuonna 2009 Putinin määräyksestä perustettu Arktinen kansallispuisto sai johtajaksi avoimesta hausta valitun Roman Viktorovitš Eršov. Hänen johtajuuttaan puolsivat kaikki Venäjän ympäristötutkimusyhteisöt. Eršov on syntynyt vuonna 1982 Velskin piirissä eteläisellä Arkangelin alueella. Hän valmistui metsänhoidon maisteriksi (2004) ja oikeustieteen tohtoriksi (2006) Arkangelin valtion teknillisestä yliopistosta. Arktinen kansallispuisto on Venäjän kolmanneksi suurin ja sen kokonaispinta-ala on 1426000 hehtaaria (vrt. Rovaniemi v. 2011 => 758197 ha). Novaja Zemlijan pohjoissaaren kärjessä sijaitsevassa puistossa maa-aluetta on 632090 ha ja koillisväylällä sijaitsevaa arktista merta peräti 793910 ha.

Ekomatkailun kehittäminen jatkuu Arkangelin alueella – (15.6.2011)

Muun muassa [Pinega-joen](#) ja Golubinskiyn karstimaata odottavat uusia turisteja (lähde google earth)

Kesäkuun toisella viikolla Solovetskin saarilla Pomorien kansanryhmän ja Venäjän federaation pohjoisista asioista vastaavan komitean edustajien pyöreän pöydän keskusteluissa teemana oli ekomatkailun edistäminen Pohjois-Venäjällä. Kokoontumispaikkaa ei valittu sattumalta, sillä Solovetskillä ollaan jo oltu varsin aktiivisia pyhiinvaellus- sekä kulttuurihistoriallisen ja vastuullisen matkailun kehittämisessä. Arkangelin aluehallinto on ehdottanut valtion budjettiin varausta, jolla otetaan huomioon Vianmeren, Pomorien ja koko alueen ainutlaatuiset olosuhteet. Valtion tuella olisi mahdollista käyttää Venäjän ja koko maailman matkailijoita näillä lähes koskemattomilla alueilla, joilla on henkeäsalpaavia maisemia ja joilla osataan yhä elää sopusoinnussa luonnon kanssa. Arkangelin matkailu- ja urheiluministerin Anastasia Starostinin mukaan alueella on vankkoja kokemuksia luonnonsuojelualueiden ja yksityisten matkailuyrittäjien välisestä ja

luonnon kannalta kestävästä yhteistyöstä. Esimerkiksi Pinegan piirissä jo vuodesta 2003 useat matkailuyritykset ovat vieneet turisteja vastuullisella tavalla (max. 5 retkeä/ 75 hlö päivässä) ja luonnonsuojelujärjestöjen valvonnassa tutustumaan Golubinskiyn karstimaan luolastoon ja Pinegan luonnonpuiston huppeisiin vesiputouksiin. Pinegan matkailukohteissa, kuten [Kenozeron kansallispuistossa](#)kaan, ei ole luvassa viiden tähden hotelleja vaan 1900-luvun sisustuksella varustettuja vierasmajoja. ”Luontoa saastuttavista isoista matkailukomplekseista on alueellamme tietoisesti luovuttu ” toteaa Kenozeron geodeettisen laitoksen johtaja Elena Šatkovskaya. Sen sijaan pyöreän pöydän keskusteluissa korostettiin tarvetta saada rahoitusta viihtyisien ja kodikkaiden pienhotellien rakentamiseen.

Pohjolan viikko Arkangelissa teemana oli ilmastonmuutos

Pohjola-Nordenin järjestämä ”Pohjolan viikko Luoteis-Venäjällä”- kulttuuritapahtuma rantautui kesäkuussa (14.–20.6) myös Arkangeliin. Tapahtuman kansainvälisessä konferenssissa (15.–16.6) pohdittiin mm. ilmastonmuutosta ja vesivarojen hallintaa Barentsin alueella. Konferenssissa pyrittiin vaihtamaan tietoa ja kokemuksia vesihuoltoalalta Pohjoismaiden ja Luoteis-Venäjän välillä sekä keskustelemaan ilmastonmuutoksen seuraamuksista arktisen alueen herkän luonnon kannalta. Tapahtuman kulttuuriohjelman runsaan sisällön järjestämisestä vastasivat Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaat. Vastaavia [Pohjolan viikkoja](#) on tänä vuonna järjestetty ympäri Venäjän Barentsin aluetta. Huhtikuussa Murmanskissa (13.–24.4.) ja touko-kesäkuussa Petroskoissa (17.5–10.6). Vuoden viimeinen mahdollisuus tutustua Pohjolaan venäläisillä on tulevana syksynä Pietarissa (23.9–10.10).

Venäjänkielinen video konferenssista:

<http://www.pomorie.ru/news/globalnim-potepleniem-zanyalis-vlasti#video%20>

Pohjola-Nordenin tapahtuman kotisivut kuvagallerioineen:

<http://www.nordicweek.ru/glavnaja.html>

Lyhyesti

Avianova lentää kesäkuussa Pietarista Arkangeliin halvimmillaan 37 €:lla – (25.5.2011)

Alfa-group-konserniin kuuluva lentoyhtiö aloitti lennot Pietari/Moskova- Arkangeli kesäkuussa houkuttelemalla matkustajia huippuedullisin n. 1500 ruplaa (18.6.2011 n. 37 €) maksavin menopaluluipuin. Jatkossa edestakainen lippu Pietarista tulee maksamaan huokeat 5700 ruplaa (18.6.2011 n. 142,5€).

Varaukset ja aikataulut: <http://www.avianova.com/index.wbp>

Lähde www.news29.ru

Murmanskissa pystytetään muistomerkki rajavartijoille – (26.5.2011)

Vuonna 2016 Murmanskin 100-vuotisjuhlien kunniaksi rajavartiolaitoksen veteraanit ovat taivutelleet kaupunkia rakentamaan rajavartiosta palvelleille sotilaille muistomerkkin. Uuden monumentin pystytystyöt alkoivat seremoniaalisesti Venäjän Murmanskin draamateatterin puistossa rajavartijan päivänä (28.5.2011).

Murmanskin alueella pohditaan energiansästöä ja – energiatehokkuuden lisäämistä – (9.6.2011)

”Energiatehokas kaupunki”-hankkeen kumppanit, Murmanskin alueen hallitus ja energiatehokkuudesta vastaava aluevirasto allekirjoittivat kesäkuun alussa sopimuksen, jolla jatkossa lisätään energiansäästötoimenpiteitä ja edistetään energiatehokasta rakentamista Kuolan niemimaalla. Yhtenäinen Venäjä-puolueen aloitteista samantyyppisiä energiatehokkuutta ja –säästöä tavoittelevia ohjelmia ollaan toteuttamassa ympäri Venäjää.

Murmanskin alueen koulujen atk-laitteistoa parannetaan lähes 300’000 eurolla – (14.6.2011)

Murmanskin alueen hallitus aikoo uusia koulujen atk-laitteistoa 11,7 milj. ruplalla (18.6.2011 n. 300’000 €) tietoyhteiskunnan kehittämiseen tähtäävän ohjelman 2011–2013 (ДЦП: Развитие информационного общества и формирование электронного правительства в Мурманской области) puitteissa. Tavoitteena on, että lähivuosina syrjäisimmistäkin kouluista löytyy interaktiivisia älytauluja ja ajantasaisia tietokoneita.

Keskimääräinen kuukausipalkka noussut jälleen nyt jo 753 € Murmanskissa – (18.5.2011)

Maaliskuussa nimellinen kuukausipalkka Murmanskin alueella kasvoi viime vuoden maaliskuuhun verrattuna 7 % ja oli 30199 ruplaa (18.6.2011 n. 753€). Sen sijaan Arkangelin alueella toukokuussa sovittiin minimipalkan nousevan 1.6. alkaen 5670 ruplaan (18.6.2011 n. 141 €).

Murmanskin alueen tiestöä kunnostetaan yli 16 milj. € – (18.5.2011)

Murmanskin hallitus aikoo tänä vuonna kunnostaa alueen tieverkkoa yli 650 milj. ruplalla (18.6.2011 n. 16 milj. €). Erityisesti tänä kesänä parannetaan Pirenga-Kovdor tieosuutta (95 km). Ensi vuodelle (2012) Kuolan kaupunkien väliseen tieverkkoon odotetaan yli 8 mrd. ruplaa investointeja eli lähes 200 milj. €

Ruotsi julkaisi arktisen strategiansa

Ruotsi julkaisi toukokuussa 2011 oman arktisen strategiansa juuri ennen kuin maasta tuli Arktisen neuvoston puheenjohtaja. Näin ollen kaikilla neuvoston kahdeksalla jäsenvaltiolla on oma arktinen strategia tai politiikka. Ruotsin strategian painopistealueet ovat ympäristö ja ilmasto, taloudellinen sekä inhimillinen kehitys. Kattava vertailu ja analyysi Arktisen neuvoston jäsenvaltioiden strategioista ja politiikoista ilmestyy loppuvuodesta 2011 Lassi Heinisen teoksessa ”Arctic Strategies & Policies. Inventory & Comparative Studies”.

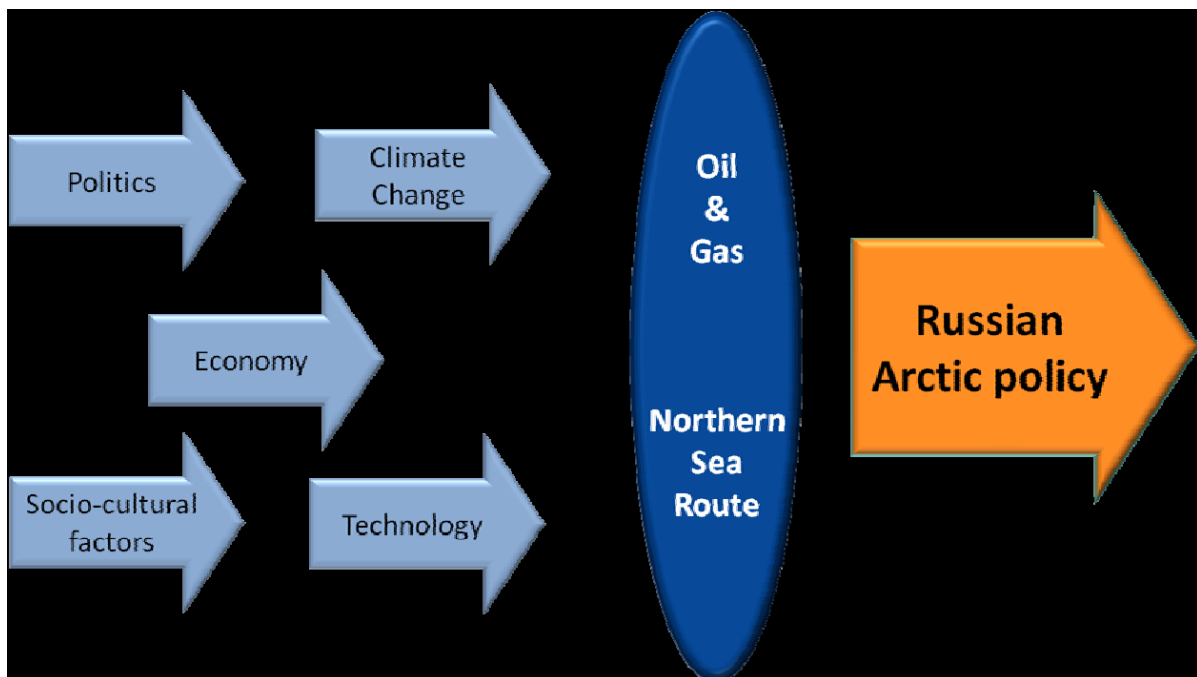
Ruotsin strategia löytyy kokonaisuudessaan (ruotsiksi) Ruotsin ulkoministeriön verkkosivuilta tai [thinkbarents-hankkeen sivuilta](#)

Erikoistarkastelussa: Venäjän arktisen strategian muutosvoimat

Kuusi muutokseen johtavaa voimaa

Julia S. P. Loen ([DRIVING FORCES IN RUSSIAN ARCTIC POLICY, 2011](#)) on tunnistanut kuusi muutokseen johtavaa voimaa Venäjän strategisessa käyttäytymisessä arktisella alueella. Näitä muutosvoimia laukaisevat kirjoittajan mielestä seuraavat tekijät: ilmaston muutokseen liittyvät, teknologiset, taloudelliset, poliittiset tai sosio-kulttuuriset (ks. kuva 1). Alla on kuvattuna yhteenveto mainituista muutosvoimista.

- 1) Ilmastonmuutos voi seuraavien 10–20 vuoden aikana johtaa merkittäviin liiketoiminnan mahdollisuuksiin arktisella alueella. Koska arktinen mannerjää sulaa nopeammin kuin aikaisemmin on oletettu, energiavarat tulevat myös helpommin saataville. Lisäksi kauppamerenkulku, suurista haasteista huolimatta, on toteuttamiskelpoisempaa kuin koskaan aikaisemmin. Toisaalta maapallon ilmaston lämpeneminen voi johtaa myös kasvavaan paineeseen solmia kansainvälinen ilmastopöytäkirja ja / tai säätää uusi lainsäädäntö hankaloittamaan alueen kehitystä Venäjällä.

Kuva 1: Venäjän arktista politiikkaa muovaavat tekijät vuoteen 2030 mentäessä (Loen, 2011)

- 2) Ankkuriin sääolosuhteisiin paneutuva teknologia on ratkaisevassa asemassa arktisen alueen kehityksessä. Venäjän viranomaiset saattavat valita oman teknologian kehittämisen tai heidät saatetaan pakottaa hyödyntämään ulkomaisia investointeja ja yhteistyötä liiketoiminnassa.

Vaihtoehtoisesti voi olla niin, että alueella ei ole juuri ollenkaan toimintaa ellei tulevaisuus tuo mukanaan huomattavaa teknologista edistymistä, joka johtaa huomattavaan hintojen laskuun.

- 3) Venäjän modernisaatiostrategia voi horjuttaa arktisen alueen kehitystä heikentämällä raaka-aineista riippuvaa toimintaa. Luonnonvarojen vienti ulkomaille on kuitenkin Venäjän pääasiallinen tulonlähde ja sen käytöstä poistaminen saattaisi olla vaikeaa. Toisaalta vienti voi tarjota tarvittavan rahoituksen suurelle modernisaation eteenpäin sysäykselle.
- 4) Vaikka kaikkein optimistisimmat arviot käytettävissä olevista hiilivetyresursseista toteutuisivat, tulevaisuuden näkymät koskien maapallon energiankysyntää ja hintoja ovat hyvin epävarmoja. Mahdollisista ja todennäköisistä teknologisista innovaatioista huolimatta on arktisten avomerellä tapahtuvien toimintojen kehittäminen kustannuksiltaan kallis vaihtoehto, joka edellyttää korkeita energian hintoja. Täten alueen luonnonvarojen hyödyntäminen ei ole välttämättä kannattavaa.
- 5) Tilanne geopolitiittisella areenalla on myös hyvin epävarma. Venäjä voi pyrkiä yhteistyöhön tai konflikteihin riippuen todennäköisimmin sen taloudellisesta asemasta, joka on kiinteässä yhteydessä energiasektorin markkinatilanteeseen. Venäjän arktinen politiikka riippuu joka tapauksessa sen naapureiden ja maailmanlaajuisesti sijaitsevien kumppaneiden toiminnasta, esimerkkinä mainittakoon USA ja Kiina.
- 6) Viimeisenä, mutta ei vähäpätöisimpänä, voimana on tämän päivän nuorta sukupolvea muokkaavat ideat ja käsitykset, jotka ovat ratkaisevia tulevaisuuden arktisen politiikan päätöksenteossa. Jos arktinen alue käsitetään tärkeäksi tekijäksi joko taloudellisesta tai patrioottisesta näkökulmasta katsoen, on todennäköistä, että poliittinen eliitti vuoden 2030 tienoilla kääntää katseensa pohjoiseen vaatiakseen sinnikkäästi aktiivista arktista politiikkaa.

Lähde: http://www.geopoliticsnorth.org/images/stories/attachments/econ_2011.pdf

Tarkemmassa tarkastelussa: Arktiksen energiavarat

Globalisaation virtaukset ohjaavat Arktiksen energiavarojen hyödyntämistä ja kuljettamista

YTM Jussi Huotari ThinkBarents-hankkeen suunnittelija
Jussi.huotari@ulapland.fi

Keskustelu arktisen alueen potentiaalisten energiavarojen käyttöönotosta on jälleen kiihtynyt alkuvuoden 2011 tapahtumien seurauksena. Pohjois-Afrikasta liikkeelle lähteneiden kansannousujen pelätään leviävän

maailman öljyntuotannon kannalta strategiseen Lähi-itään. Tämä pelko näkyy kasvaneena epävarmuutena ja heijastuu öljyn maailmanmarkkinahintoihin. Korkea öljyn hinta on aiheuttanut ristivetoa ja politikointia

öljyntuottajien OPEC-järjestön jäsenien keskuudessa heidän päättäessään öljyntuotantomäärien suhteesta hintatasoon. Kartellin suuret jäsenmaat, Saudi-Arabia etunenässä, olisivat halukkaita lisäämään öljyntuotantoa pitääkseen hintojen kohoamisen kurissa ja perinteisten teollisuusmaiden elpymisen käynnissä. OPEC-järjestön pienten jäsenvaltioiden vastustus tuotantomäärien lisäämistä kohtaan nousee niiden sisäisistä tarpeista, sillä korkea öljyn maailmanmarkkinahinta merkitsee lisätuloja köyhien tuottajavaltioiden talouksiin.

Toinen energiamarkkinoita ravistellut tapahtuma alkuvuonna 2011 oli historian suurin ydinonnettomuus Fukushimaa, Japanissa. Japani tarvitsee nopeasti korvaavia vaihtoehtoja menetetyille energialle. Maanjäristyksestä alkunsa saanut katastrofi herätti jälleen henkiin globaalin keskustelun ydinvoiman käyttökelpoisuudesta osana valtioiden energiapalettia. Ydinvoimalaonnettomuuden seurauksena Saksa ilmoitti ajavansa alas kaikki käytössä olevat ydinvoimalat vuoteen 2022 mennessä. Nämä tekijät voivat lisätä Venäjän mannerjalustassa sijaitsevan maakaasun arvoa, mikäli useammat EU:n jäsenvaltiot ryhtyvät seuraamaan Saksan esimerkkiä ydinvoimasta luopumisesta. Tässä mielessä Itämeren kaasuputken valmistuminen ajoittuu ”kreivin aikaan”.

Edellä kuvatut tapahtumat voivat olla se viimeinen puuttuva potku, joka käynnistäisi arktisen alueen vuosituhansia saavuttamattomissa olleiden öljy- ja maakaasuvarojen hyödyntämisen. Se ei kuitenkaan tarkoita, että maailma saisi jälleen nauttia halvasta energiasta. Energian poraaminen Jäämeren pohjasta vaatii niin teknologialta kuin taloudelta merkittäviä panostuksia, mikä on osaltaan hidastanut halukkuutta aloittaa työt.

Lisäksi energian kysynnän ja tarjonnan tulee kohdata ennen esiintymien käyttöönottoa. Tässä mielessä vuoden 2008 globaali talouskriisi hidasti Jäämeren rantavaltioiden ja ylikansallisten energiayhtiöiden innokkuutta arktista aluetta kohtaan, sillä öljyn maailmanmarkkinahinnasta leikkaantui lähes 70 prosenttia heinä-joulukuun välisenä aikana. Kriisi johti myös kaasun kysynnän laskuun EU:n alueella. Venäjän energiapolitiikalle ja valtiontaloudelle raakaöljyn markkinahintojen romahtaminen merkitsi uhkaa maan taloudelliselle turvallisuudelle. Kuin viimeisenä niittinä Venäjän energiateollisuuden kehitykselle nousivat epätavanomaisten öljy- ja kaasumuotojen yleistymisen, minkä seurauksena Pohjois-Amerikasta tuli maakaasun osalta omavarainen.

Kiina ja Intia Venäjän öljyn- ja kaasunviennin vetureiksi?

Eurooppaan suuntautuvan kaasunviennin pientyminen on saanut Venäjän tutkimaan entistä vahvemmin kohti Aasian kehittyviä markkinoita. Erityisesti Kiinan ja Intian nopeasti kehittyvät taloudet nähdään potentiaalisina markkinakohteina. Tähän saakka esteenä on ollut näiden markkinoiden saavutettavuus, sillä valtaosa olemassa olevasta putkiverkosta on rakennettu palvelemaan lähinnä eurooppalaista kysyntää. Uuden teknologian kehittyminen ja kiihtyvä ilmastonmuutos ovat kuitenkin mahdollistamassa kaasun siirtämisen myyjältä asiakkaalle nesteytettynä meriteitse. Kaasutankkereiden avulla Koillisväylää pitkin kuljetettuna venäläiselle kaasulle on avautumassa globaalit markkinat. Loppuvuodesta 2010 Kiinan valtiollinen energiayhtiö CNPC sopi Venäjän valtion omistaman varustamon Sovcomflotin kanssa öljyn ja kaasun kuljetuksista Koillisväylää pitkin. Kesäkuun alussa 2011 vastaavasti Gazprom solmi kolmen intialaisen energiayhtiön

kanssa 25 vuoden sopimuksen nesteytetyn maakaasun (LNG) toimittamisesta Štokmanin kaasukentältä. 7,5 miljoonan tonnin vuotuinen toimitusmäärä vastaa koko kentän suunniteltua kapasiteettia LNG:n osalta. Näistä lupaavista sopimuksista huolimatta Gazprom on ilmoittanut lykkäävänsä Štokmanin kaasun hyödyntämistä vuodesta 2016 vuoteen 2017 tai 2018 (BO 17.6.2011).

Aasian maiden lisäksi Venäjän arktisen alueen energiapolitiikan kehitykseen vaikuttaa Norjan ja Venäjän välinen sopimus uudesta merirajasta, joka päätti 40 vuotta kestäneen kiistan maiden välillä. Venäjän ulkoministeri Sergei Lavrov totesi allekirjoitustilaisuudessa pitämässään puheessa rajasopimuksen palvelevan molempien osapuolten intressejä ja avaavan uusia mahdollisuuksia yhteistyölle öljy-, kaasu-, kuljetus- ja laivanrakennussektoreilla (BO 8.6.2011). Sopimus on herättänyt toiveita myös suomalaisten toimijoiden joukossa, sillä sen nähdään avaavan ovia yrityksille, jotka ovat halukkaita toimimaan Arktiksella alkavissa ”megahankkeissa”. Pohjoissuomalaiset toimijat ovat myös kiinnostuneita varsinkin norjalaisesta kaasusta, mikä toimisi kilpailevana vaihtoehtona venäläiselle kaasulle. Yhtenä vaihtoehtona nähdään kaasuputken rakentaminen Kirkkoniemeltä Perämerenkaaren alueelle. Tämä rakennelma palvelisi alueella sijaitsevaa raskasta teollisuutta sekä Suomessa että Ruotsissa. (HS 15.6.2011.) Kiinteän putken rakentaminen ei kuitenkaan ole mikään läpihuutojuttu, sillä sen toteutuminen vaatii osakseen taloudellisen pääoman lisäksi poliittista tahtoa. Onko Norja halukas sitomaan itsensä Suomeen kaasuputken kautta? Riittääkö Pohjois-Suomen ja –Ruotsin kysyntä kaasuputken rakentamiseen vaadittavaan

tasoon? Jos kaasua halutaan toimittaa myös etelämmäksi Eurooppaan, niin miten se tapahtuu? Tällöin vaihtoehtoina on kaasuputken jatkaminen Perämeren kaarelta kohti etelää tai kaasunnesteytyslaitoksen rakentaminen esimerkiksi Tornioon. Molemmat vaikuttavat ainakin toistaiseksi utopistisilta vaihtoehdoilta. Lisäksi Saksa on jo sitoutunut Nord Stream – hankkeeseen ja siten ostamaan venäläistä kaasua vuosiksi eteenpäin.

Gloaalien kaasumarkkinoiden tulevaisuus näyttäisi nojaavan vahvasti niin porauskaluston kuin itse tuotteenkin liikuteltavuuteen. Venäläiset kaasu-toimittajat panostavat arktisiin olosuhteisiin soveltuviin tankkereihin. Nämä kykenevät kuljettamaan suuria määriä nesteytettyä maakaasua. Venäjän federaation Merikomission johtajan, Vjatšeslav Popovin mukaan Venäjä tulee tarvitsemaan lähivuosina lähes kolmekymmentä nesteytetyn maakaasun kuljettamiseen soveltuvaa alusta pohjoisille merialueille (BO 28.6.2011). Myös Sovcomflotin edustajan Pietarin talousfoorumissa esittämät arviot ovat samansuuntaisia (BO 22.6.2011). Porauskaluston siirrettävyys helpottaa uusien offshore –esiintymien käyttöönottoa. Esimerkiksi Štokmanin kaasukentälle suunniteltujen ”Severnaya Siyanie” ja ”Polyarna Zvezda” – alukset suunnitellaan otettavaksi käyttöön Sahalinin –niemimaalla Kaukoidässä Štokmanin todennäköisen viivästymisen johdosta (BO 28.6.2011). Arktisen alueen merellä sijaitsevien energiavarojen hyödyntäminen on nostanut myös rannikkoalueiden arvoa. Näitä alueita suunnitellaan offshore-toiminnan huolto- ja pelastustoiminnan keskuksiksi.

Tulevia tapahtumia

SevTekin 7. kansainväliset messut pidetään Murmanskin jäähallissa **28.–30.9.2011** teemana ”Pohjoisen nestemäiset energiamuodot”. Täksi vuodeksi odotetaan vähintään yhtä suurta osallistujamäärää kuin viime vuonna, jolloin SevTek kokosi yhteen yli 100 yritystä Venäjältä, Norjasta, Suomesta, Ranskasta, Kanadasta ja Britanniaista. Samaan aikaan (29.9) ja SevTekin yhteydessä pidetään myös 4. Murmanshelf-yhtiön järjestämä konferenssi arktisen mannerjalustan kehittämisestä.

Lähteet ja lisätietoa

<http://www.mbnews.com>

<http://www.news29.ru>

<http://murmansk.kp.ru/>

<http://www.gov-murman.ru>

<http://www.nika-media.ru/>

<http://www.news29.ru>

Barents Observer (BO):

3.6.2011 ”Indian contracts can secure Shtokman project”

8.6.2011 ”The new Norwegian-Russian border”

15.6.2011 ”New Life for Amderma”

17.6.2011 ”Shtokman start-up might be delayed”

22.6.2011 ”More LNG Tankers for Russian Arctic”

23.6.2011 ”Novatek builds giant Arctic LNG tanker”

28.6.2011 ”Shtokman rigs for Sakhalin drilling”

”30 Arctic LNG tankers by year 2020”

Helsingin Sanomat (HS):

15.6.2011. ”Lapin kauppakamari: kaasuputki Jäämereltä ei ole utopiaa”

15.6.2011. ”Elinkeinoelämä uskoo Koillisväylän avaavan huimat vientinäykymät”

- Heininen, Lassi & Palosaari, Teemu toim. (2011). *Jäitä poltellessa. Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*, TAPRI
- Huotari, Jussi (2011). Vallankäyttöä vai strategista politikointia? Öljyn ja kaasun merkitys Venäjän ulkopoliitikassa. Pro gradu – tutkielma, Lapin yliopisto
- Jain, Anil & Sen, Anupama (2011). *Natural gas in India: An analysis of Policy*. Working Paper 50, Oxford Institute of Energy Studies

Seuraavassa numerossa muun muassa:

- Uutisia Venäjän Barentsista;
- Barentsin alueen sosiaaliset haasteet;
- Yhteistyömahdollisuudet matkailualalla;